

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm: 5.500	6.500
Sáu tháng: 2.750	3.250
Ba tháng: 1.500	1.750

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho:
M. TRẦN ĐÌNH PHRIEN. - A/
Đang quảng cáo vào riêng,
xin thương: nghỉ trước

TIẾNG-DÂN

Chức-nhiệm kiêm Chủ bút
HUỖNH-THÜC-KHANG

Quản lý
TRẦN ĐÌNH-PHIEN

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÁO-QUÂN
35 173, đường Đông-ba, Huế
Hộp thư: số 61
Giấy phép nói: số 62
Giấy phép: TIENGDAN - Huế

Làm chủ được
của, thì của có
tích; để của làm
chủ, thì của có
hại.

KIM-TIỀN VỚI NGƯỜI ĐỜI

Phải biết dùng tiền mà không nên để
tiền dùng lại mình

Từ loài người biết dùng tiền để tiện đường giao dịch trong cuộc sinh hoạt, thì kim tiền đã chiếm một thế lực rất trọng yếu trong trường xã giao. Chính đời Đông Hán Đông Tấn trước nay mười mấy thế kỷ (vài ba thế kỷ sau Gia Tô), mà đã có cái tiếng «Hời đồng, Thần tiền» 銅臭, 神錢 rồi, nào có phải thế giới cạnh tranh ngày nay mới có cái danh hiệu «kim tiền vạn năng» kia đâu? Kim tiền có thế lực trong cuộc sinh hoạt của loài người, song nó có đều hay mà cũng lắm đều dở. Không nói đâu xa, chỉ trong xã hội ta đã thấy rõ đều ấy. Những câu chuyện lưu truyền thuở nay, như nói: «Mạnh vì gạo bạo vì tiền», «đồng tiền liền khúc ruột», ấy là chỉ đều hay của kim tiền. Còn như câu: «Tiền tài nhân nghĩa tuyệt», «Kim tiền nhà là lửa», thì đều dở của nó cũng chẳng vừa chi. Ở trên cõi đời không có cái gì là tuyệt đối, nhưng chúng ta có thể đoán rằng: Kim tiền là kim tiền, mà cái hay cùng cái dở khác nhau là tại người dùng nó, hay nó dùng người vậy.

Cái hay về sự biết dùng nó

VAN-VAN

HOÀNH-SƠN HOÀI CỎ

Càng nhau đi viếng cảnh Đèo-
ngang.
Thấy cảnh tiêu sơ lương đoạn
tràng!
Tuyệt nhuộm sương pha bia lợt
chờ.

Mưa đầu nắng dài đã trở gan.
Mây bay đầu ai có in bóng!
Cây đứng sườn non lảnh sá phàng!
Thành quách nhân dân nay khác
trước.
Buồn trông phong cảnh chốn
Hoành-san!

Đầu bờ bao lẩn núi vẫn ngang
Trơ trọi đá nọ đứng dằng dằng.
Bia xưa còn tỏ gương mình
nguyệt,
Ai đã đã nghiêng bóng tịch
dương!
Mở cửa, sóng cồn khi bờ đặng.
Đền cảnh, soi đại lúc đêm
trương/
Nhìn trông phong cảnh tiêu
diêu đó,
Ai khách lãng chơi khỏi cảm
thương?

Bác Nam phân giới, giới đâu rồi?
Kể lại người qua chẳng thấy thôi!
Xe chạy quanh eo đường đặng
đôi,
Mây dằng dặc chớp nói ngang
trời.
Non sông như có chiều đau đớn!
Non có chừng ra dáng bờ người!
Thôi nó buồn thì đau bờ ấy,
Đã hay rồi, hỡi mai rồi.

thì 2 chữ. «vạn năng» đã bao quát được cả, không cần phải giải thích. Chúng ta nên biết là những đều dở của nó kia. Nhưng nói cho rõ, không phải cái dở của nó, mà chính bởi nó mà sinh ra những đều dở kia vậy.

Những đều dở ấy thế nào?

1) Sinh thói xa xỉ. — Ăn đủ vừa miệng, mặc đủ ấm thân, miễn không hại với phép thông thương vệ sinh là được, cho đến các đều dùng khác cũng thế. Thế mà đã có nhiều tiền, thời thì nem công chả phụng, áo gấm hàng thêu, đem mồ hôi nước mắt của nhà nghèo mà sắm đồ dư dụng, đó là chưa kể rượu chè cờ bạc, ca quán yến lâu, trâm đeo tề hại khác.

2) Mất lòng liêm sỉ. — Người đời lúc còn ở ngoài vòng kim tiền, thấy ai tham những gian khi cũng sinh lòng khinh rẻ, mà đến khi đã nằm cái vòng tiền rồi thì đôi trên hiệp dưới phân bạn lữ thấy, miễn được đồng tiền, ngoài ra không có biết gì liêm sỉ. Ban đêm lớn củi, ban ngày khoe người, (夜叉鬼, 白日鬼), phương ấy đã dễ ghen rồi, lại có kẻ vì kim tiền mà bán cả thân danh, trợn đời làm mọi cho nó không đáng tiếc hay sao?

3) Dứt linh thân ái. — Thường thấy lắm người lúc nhỏ ở trong gia đình, anh em rất là hòa thuận, đến khi ra đời bạn bè thân tín ăn ở với nhau không khác chi bát nước dầy. Thế mà xảy có cái mỗi kim tiền lời thôi, sinh ra những tấn kịch chia nhà rẽ cửa, trước bạn sau thù, bao nhiêu tình nghĩa ngày xưa thấy đều đổ theo gió nước, chuyện ấy ta thường thấy luôn.

4) Ngần đường lẩn thủ. — Người ở trên đời, có phải sinh ra để «săn cá» ham tiền đâu; huống những kẻ có học văn nhiều, có chí khí lớn, há lại không muốn làm nên công nghiệp hơn người hay sao? Thế mà đầu tiên hoặc do lòng khinh suất, cho tiền bạc là đồ ngoài thân, không biết để để, dùng đầu tiên dầy, lần lần lẩn ra thói quen, không nghe lời khuyên nhủ. Đến khi đã bị đồng tiền sai khiến, thói đời bao nhiêu chí khí, đều thu xếp vào trong vành đồng xu, trở thành ra một người thứ hai mà quên hẳn những lời kỷ hứa ngày trước. Trên là kể qua mấy đều, nếu nói cho cùng thì cái dở của kim tiền trăm bài này cũng không kể hết. Đường khoảng

triều lưu văn minh vô trăn

khấp trong xứ, con ma vật chất ám ảnh cả tâm hồn mỗi người, mà đem đều dở kim tiền phở bày trên mặt, báo, ai cũng cho là trái đời. Song xin bà con thử gánh mắt mà xem lại lớp trẻ đã diễn trong xứ ta: trên vài ba mươi năm nay, có lần tưởng nào là không hư hỏng về mỗi kim tiền! Trừ ra một số rất hiếm, đứng ra ngoài vòng kim tiền, còn được công chúng tin nhiệm đôi chút, ngoài ra (hiết bao nhiêu kẻ bị con ma tiền cuốn cả thân danh vào cái máy xoay tròn kia! Xe trước rõ ràng, xe sau không nên trông cái gương đó hay sao? «Tài thượng phân minh thị trạng phú» (財上分明是丈夫, trên sự tiền tài mà được phân minh ấy là kẻ trạng phú). Ai mà nói việc xã hội quốc gia, hãy lập đi lập lại câu ấy.

Bắt ai tiền

CÁI CHÍNH

Bài thời sự một đảng viên cộng sản bị hành hình ở Quảng Ngãi. Đảng trong số báo vừa rồi, nói trang nhất, cột sáu, xin đọc: «..... Ở BÌNH-ĐÌNH». Tam quan thuộc tỉnh Bình định chờ không phải Quảng-ngãi. Chắc đọc giả, trong khi đọc, cũng đã cái chính giúp cho rồi.

Số máy điện - thoại trên hoàn - cầu

Tờ báo «Leipziger Illustrierte Zeitung» vừa rồi có đăng mấy bản thống kê về số máy điện thoại. Đến ngày đầu năm 1930 thì trên thế giới có cả thảy 34 triệu bộ máy nói. Số đó so với năm 1928 thì tăng lên đến 1 triệu 750.000 bộ máy. Trong sự tăng ấy Âu-châu tăng được 8,4 phần trăm, Bắc-Mỹ tăng được 3,9 phần trăm. Cuối năm 1930 cả Âu-châu có được 1.205.000 bộ, cả Phi-Châu 224.000 bộ, ở Bắc-Mỹ năm 1920 thì số máy nói chỉ có 14 triệu 355.000, mà qua năm 1930 thì tăng lên đến 22 triệu rưỡi. Ở Âu-châu thì số máy nói có được 10 triệu rưỡi, so với năm 1920 thì tăng gấp hai.

Lấy số quân binh thì số máy nói bên Mỹ nhiều nhất. Trong số 1.000 người thì có 169 bộ máy.

Thứ nhì có Gia-na-Đai: 1.000 người có 144 bộ. Sau nữa Đan-mạch: 94 bộ, Thụy điển: 83 bộ, Úc đại lý: 82 bộ, Na oai: 66 bộ, Thụy Sĩ: 65 bộ, Đức: 50 bộ, Anh: 42 bộ, Pays bas: 37 bộ, Áo: 32, Pháp: 26, Argentine: 24.

Trong các thành phố có thành Nữu-uớc (Mỹ) nhiều máy nói hơn hết: 1 triệu 8; còn nói về số quân binh thì ở thành San Francisco (Mỹ) có nhiều nhất: 100 người có 31 người có.

Còn ở ta? cả thành phố Huế, Tourane, Faifoo cũng được 200 cái máy nói. Thế là ở xứ ta, lấy số quân binh thì 25.000 người mới có một cái máy nói!

CHUYÊN ĐỜI

Chuyện tét quan

— Báo có nghe chuyện án hồi lộ xử tại phiên tòa thượng thẩm ở Hanoi bữa 15 Décembre đây không?

— Chuyện quan bố chánh Trần-văn-Chính đó chi?

— Phải.

— Quan bố Trần-văn-Chính bị tòa kết án 5 năm tù và 10 đồng bạc phạt không?

— Phải, chính chuyện ấy.

— Thì tôi cũng nghe qua vậy thôi, nhưng các chuyện ấy có gì lạ đâu. Chuyện bố chánh Trần-văn-Chính ngày nay bất quá cũng như chuyện ông phủ Ngọc, ông châu Phó độ nội thôi.

— Một vị phụ mẫu dân mà để cho dân kiện không phải là lạ sao!

— Trời ơi! cái chi phải ra làm tại ngoài Bắc! ở Trung kỳ ta đây chán chỉ các vị phụ mẫu của dân mà dân kiện lên kiện xuống trên ci đi sao? Kia ông phủ Huỳnh-Yến độ nội, dân «kiện» hiếp người chiếm đất, ông phủ Thân trọng-Dược gần đây dân kiện sanh sự ần tiền, và biết bao nhiêu ông khác nữa... chỉ khác nhau đồng tiền ngoài Bắc là không bị lời ra trước tòa mà thôi.

— Nhưng vụ ông bố chánh Trần-văn-Chính này là đặc biệt kia mà!

— Đặc biệt thế nào?

— Theo ý tôi, thì cái anh quan tham mà đã biết «thời hồi lộ» — nhà quan họ nói thời, chứ không nói án — thì anh thời môn này rồi đến môn khác, hễ còn ngất ngưỡng trên ghế quan trường ngày nào thì thì thủ đoạn ngày ấy, cho đến khi bị tố giác ra trước pháp đình mà mất chức quyền, hồi ấy mới chịu thôi. Quan bố Chính ngày nay phạm 47 tội hồi lộ, biết đâu nếu để ít năm nữa số tội kia không bằng số tội của ông Bành-th...

— Báo nói cũng phải, nhưng còn đều thủ này nữa. Khi các người làm chứng lần lượt ra trước tòa khai tội, các quan bố chánh Trần-văn-Chính, thì quan bố ta một mực chối cãi, chối mà nói bằng tiếng tây, lên tay xuống ngón rất kịch liệt. Quan ta chỉ nhận một việc có án của một vên chánh tổng cái là một trăm đồng thô...

— Thì cũng thường, cái gì cái không nói thì phải nhận, chứ có gì thủ đâu!

— Thủ là tại chỗ này: quan bố chịu có nhận là kỷ, nhưng lại nói rằng lấy một trăm đồng mà không đủ vào đầu cả, mà còn chiếu lỗ nữa!

— Ờ...?

— Là vì quan nói lúc đó nhằm lúc tét quan, quan phải đi tét nào định này, nào tòa nó, tét hết một số tiền nhiều hơn số tiền người ta «tét» quan đó. Thành ra không phải quan ăn hồi lộ nhưng tưởng như quan có cái trách nhiệm buộc dân dưới «tét» mình, đứng mình có lo cho tròn - bốn phần - đối với quan trên.

— Cái nói cũng có thủ thật, nhưng đã là chuyện trong đám phụ mẫu dân thì những câu nói có thủ chán chi! Cái mới lạ sinh ra trong lúc tét mừng năm, tét nguyên đán mà cũng thấy trong các trường nữa kia, mới lạ!

— Có lẽ là như chuyện quan bố chánh Chính kia, chứ theo tục ở ta đến ngày nguyên đán sắm vật mọn để tét người bề trên vì thành, thì cũng hay lắm chứ!

— Tôi không nói tét là bày. Đến ngày tét, thấy giầy cả năm, học trò góp nhau lại, để mua cành hoa, tràng pháo tét thầy, là phong tục tét. Bữa

Tin Trung-Hoa

Tình hình chính trị ở Nam-kinh

Thượng-hải, 15 décembre. — Trên con đường Tương - Hải Nam-kinh sự kiện rất nhộn nhịp. Người ta lại nói rằng ở kinh thành có cuộc rối loạn xảy ra: học sinh kéo đến chiếm quân ngoại-giao, lính phải bắn vào, có rất nhiều người bị thương; trong số người bị thương có ông Thái-nguyên-Bồi, một người rất có thế lực trong ủy-ban chính trị, đại biểu Nam-kinh tại hội nghị Nam - sinh và Quảng-đông. Trần-nhập-Khu, nguyên tổng đốc Quảng đông vừa mới nhận chức chủ tịch ủy-ban cũng bị thương.

Lâm Sum đã có điện thông-tin rằng Lâm đã nhận quyền chức chủ-tịch Nam-kinh, nhưng Tưởng-giới-Thạch còn giữ quyền giám đốc binh đội, thì có lẽ cũng trở ra năm quyền lại.

Cuộc Minh Việt điều đình

Thượng-hải, 16 décembre. — Đại-biên Quảng-đông ngày mai sẽ đi Nam - kinh. Chỉ một mình lãnh tụ Ung-tấn-Vệ vi biện hòa giải ở lại Thượng-hải.

Đến ngày 21 décembre sau một kỳ hội nghị của Quốc - dân đảng thì sẽ chờ chính phủ Quốc dân lại.

Như vậy là chính phủ Quảng đông sẽ giải tán để hiệp nghị với Nam-kinh. (Xem qua trang trước)

Bồn-Trang chiều hàng Mã - chiếm - Sơn cự tuyệt

Tin Cập nhĩ Tân — Tướng Nhật Bồn-Trang phái Trương cảnh Huệ

làm Chủ tịch Hắc long Giang. Mã trả lời một cách khảng khái rằng: «Bồn nhân không việc gì cần phải đàm phán với người Nhật. Người Nhật cũng đừng đến xứ Hải Luan này, như có nguy hiểm gì, không ai chịu trách nhiệm. Bồn nhân tuy ở Hải Luan, mà danh nghĩa Chủ tịch vẫn còn nguyên, không mượn ai mới về tỉnh Hắc long giang»

Bồn Trang lại phái Kiêm cộc Cầu tinh tới dự thuyết khuyến Mã đừng phản công. Mã đáp lại rằng không có việc gì cùng bàn, như còn tới nữa sẽ không tiếp...

Chỉ khí và thái độ Mã chiếm sơn kiên quyết và khảng khái là gương nào! Nếu như bọn đương cuộc Trung hoa mà được như Mã thì miền Đông-Tam tỉnh, người Nhật làm gì mà nuốt cho xuống cổ được. Tiếc rằng biến cuộc xảy ra đã mấy tháng trời mà trong đám 4 trăm triệu người Tàu, chỉ thấy có một Mã - chiếm-Sơn!

Giờ đi xe lửa đòi lại

Chuyến xe hàng ngày khởi hành từ Vinh buổi mai hồi 6 giờ 55 phút. Nhưng trong kỳ báo vừa rồi thợ sửa lầm là 6 giờ. Vậy xin đính chính lại.

phận rở đời, thấy trong nhíp nguyên dân thế là hết rồi. Bây giờ các thầy làm việc với ông đốc có muốn tét ông đốc, thì sẵn đồ tét ông đốc. Rồi các ông đốc các trường có muốn tét ông gì... thì lại chung góp với nhau mà lo việc tét... Như vậy là đáng với luận lý. Trái lại cái này sao thấy ở nhiều trường học trở về nhà bữa nay xin tiền đến góp tét thầy, bữa sau xin tiền góp tét ông đốc, bữa sau nữa xin tiền góp tét quan... Như vậy thì còn nhà khá họa may mới có tiền góp, chứ con nhà nghèo thì chiếu sao kham?

— Thế thì có khác chi bên quan lại dân, cũng lấy của dưới mà chuyển lên tưng trên thôi...

— Thế ra chỉ có kẻ dưới là dơ là phép nhiều, nhưng thân ở cái là phép sao giá mắc quá!

BỆNH VI-TRÙNG

(Tiếp theo và hết)

Bệnh vi-trùng đầu là những bệnh truyền nhiễm. Trong vấn đề truyền nhiễm của các bệnh vi-trùng, có một điều nên chú ý là những cái «hở chứa vi-trùng». Vẫn biết rằng muốn truyền nhiễm, phải có máy «giáo thông», như con muỗi anophèle trong bệnh sốt rét, con rận trong bệnh thương hàn nổi da, con bọ chét trong bệnh hạch v.v.; ngoài những cái máy giáo thông đặc biệt ấy, thì còn có nước uống, khí thở, phân, nước tiểu v.v. Nhưng có cơ quan đem đi đem lại mà không có vật liệu, không có «hở vi-trùng», thì thế nào truyền nhiễm được? Vậy nên để ý đến vấn đề «hở vi-trùng».

Người có sốt rét là «hở vi-trùng» của bệnh sốt rét, chuột có hạch là «hở vi-trùng» của bệnh hạch, chó có giòi là «hở vi-trùng» của bệnh giòi; đó là một lẽ minh bạch ai cũng có thể biết. Nhưng có một điều ít người biết, là trên mặt đất ta ở, xung quanh ta, có vô số những người mang vi-trùng trong thân thể mà không đau ốm gì cả. Những người ấy đối với vi-trùng, họ mang trong mình họ đó bình như có một cái tư cách phản kháng vi-trùng đặc biệt, cho nên chẳng những vi-trùng không thể phá hại được họ, mà tự họ họ cũng không «biết» là có vi-trùng. Vì không biết như thế cho nên họ giao thiệp với mình, đem vi-trùng cho mình, mình mắc bệnh mà không hiểu nguyên do! Những cái «hở vi-trùng» ấy mới là «gốc»!

Tóm tắt lại đời ba đời mà bàn, thời bệnh vi-trùng chống qua là những cái dấu hiệu của một sự sống, sự sống của sự sinh vật «kỵ sinh» trong thân thể một sinh vật khác. Sinh vật kỵ sinh là vi-trùng; sinh vật bị kỵ sinh là người. Sự sống ấy là một sự sống tự nhiên. Khoa học biết được là nhờ phép quan sát. Nhưng chỉ quan sát thì biết không đủ, cho nên cần phải thí nghiệm. Thí nghiệm trong vi-trùng học nghĩa là đem vi-trùng bắt «kỵ sinh» vào thân thể những sinh vật khác. Những sinh vật bị kỵ sinh nói ở đây là các loài thú.

Trong một số thực nghiệm thuộc về vi-trùng học, thường hay nuôi thú vật nhiều, nhất là khỉ, chó và chuột Tàn.

Vì sao vi-trùng học lại hay dùng những con thú ấy? Hay dùng con khỉ là vì tư cách sinh vật của nó giống người là hơn các con thú khác. Còn con chó và con chuột Tàn là hai con thú đối với các loài vi-trùng có tư cách phản kháng lạnh nhạt, nghĩa là dụng vi-trùng mới chửi là phát bệnh ngay, mà bệnh phát ra thì rõ ràng lắm, nhờ như thế mà sự thí nghiệm được dễ dàng.

Vi-trùng tuy nhỏ mà lòng (loài vi-trùng kính hiển vi không thấy được cũng thế), mà hiện nay trong sự sinh hoạt của nó không mấy điều mà khoa học chưa biết. Nó to lớn bao nhiêu, nó thích ăn uống những vật gì, nó trẻ hay già, sự sinh sản nó thế nào, nó đi lánh mặt gì được bao nhiêu v.v. Những điều ấy khoa học dựa có cách khảo cứu hết. Chẳng những thế mà thôi, khoa học lại còn có cách làm cho nó thêm sức mạnh, làm cho nó bớt sức mạnh, không cho nó sinh đẻ, chia nhà rẽ giống nó ra, dùng nó mà giết nó nữa.

Trần-dinh-Nam

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LA JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

Cuộc đấu xảo phụ-nữ mỹ-nghệ tại Huế

Theo lời đã đăng ở kỳ báo vừa rồi, cuộc đấu xảo mỹ-nghệ của phụ nữ đã khai hội ngày 22 décembre lúc 5 giờ rưỡi chiều, tại nhà Hội-đồng Đại-biêu. Có quan toàn-quyền, quan phụ-cử, anh thân thân, các quan viên Co-mat, và một số khá nhiều các quan Tây Nam đến dự. Một cuộc đấu xảo mỹ-nghệ, mà lại một cuộc đấu xảo mỹ-nghệ của phụ-nữ, đó là một điều rất mới mẻ. Vì vậy mà cuộc đấu xảo này đã được cái hân hạnh tiếp nhiều đại-biêu của báo giới cả ba kỳ. Ngoài tờ báo ở kinh thành ra, các báo ngoài Bắc như báo Phụ-nữ Thời-dam, Đông-tây, Trung-Bắc, Bắc-kỳ thế-thảo, Nông-công-thương và Công-tuần trong Nam-kỳ, đều có phái người đến dự.

Khi mới vào, đứng hai bên cái cổng lớn để soát giấy là hai cô mỹ-nữ; ngồi gần cái bàn nhỏ có thùng để nhận tiền của các nhà hảo tâm, là mấy bà lớn ở ban tổ chức đi khắp trong tòa nhà, bên cái này, chộp cái nọ, như bước lên trên cánh, toàn là các bà các cô đóng vai chủ động trong cuộc đấu xảo. Trong số ấy xin kể qua bà chủ ban tổ chức là bà Cao-xuân-Xang, và cô giáo Ana Nguyễn-thị-Hồi. Một ngôi nhà nguy nga trang lệ, trần thiết theo kiểu kiến trúc thời, mà điểm thêm cái bóng uổng đỏ đậm đà của một đoàn phụ-nữ con nhà khuê các, làm cho khách mới bước vào phải cảm thấy ngợi khen.

Vào khỏi phòng tiếp khách, phía bên hữu và phía bên tả là hai gian phòng của các người trưng đồ đấu xảo. Phòng trước là phòng trưng đồ của các bà có chun trong ban tổ chức và như là của hội Nữ-công Huế. Các vật mỹ-nghệ của những người ở xa gửi tới cũng trưng ở đây. Đến phòng ở phía sau là phòng của các nghệ nhân, hiện Sanh-tái và Thái-long. Phòng ba là phòng của hiện Nhat-lan. Phòng bốn là phòng của ông Lê-thanh-Cánh. Phòng 5 là phòng nhà công-nghệ Viên-dé. Phòng 6 là phòng của nữ-họa-sĩ Mông-hoa. Phòng 7 là phòng của các bà Huy-anh-ngọc-Nuân, Triệu-vân-Yen, Võ-duy-Tuấn trong Nam-kỳ. Phòng 8 là phòng của hiện Thăng-long ở Hanoi, chuyên làm đồ mỹ-nghệ bằng gỗ và đồ sứ. Phòng 9 là phòng của các bà nữ đạo sĩ ở Sư nữ Diên viên Huế. Lại thêm một phòng nữa của Việt-nữ-học hiện ở Hanoi.

Mười căn phòng kín thêm với hai gian ở phía sau tiếp khách, là đủ cả cuộc đấu xảo. Trừ ra một vài phòng, gần hết đều có trưng các thực phẩm, từ các thức rim nước bánh ngọt của hội Nữ-công, hiện Sanh-tái... cho đến các thức ăn mặn món. Sự nhàn của các bà sư chùa Sư-nữ, không có thức ăn vật gì. Một món đồ gốm trưng cho các cô cũng là bóng gió và đồ thủ công bằng đồng, như mặt gối, khay, áo trẻ con v.v. Thợ thủ công nghệ sĩ có hiện Vĩnh-thành, và hiện Nhat-lan. Hiện Vĩnh-thành có bày thêm một hội quán tại Nữ-công trường rất đẹp. Đồ các thức thì có

đồ sơn bằng lác và mây, và đồ sứ Hiệp-lợi ở Bắc. Đó là các vật thấy ở nhiều phòng, còn một vài đồ đặc biệt thì có chén bằng đất, các chậu, các hộp, các bình, đồ sứ, đồ sơn bằng sứ, đồ vật v.v. Một thứ hóa bằng riêng của một căn phòng là đồ sơn bằng sứ và các thứ nước hoa như Nước-sông-Hương, Nhụy-trâm huê, của hiện nấn dấn Viên-dé. Một căn phòng mà khác biệt ý đến nhất là căn của nữ họa sĩ Mông-hoa. Họa sĩ Mông-hoa cùng người anh là Phi-hùng cũng họa sĩ, tuy không phải xuất thân ở trường mỹ thuật nhưng nét bút tinh thần của hai nhà thiếu niên họa sĩ đã làm cho các khách du lịch đi qua Huế, không làm sao mà không dừng chân để ý đến.

Cuộc đấu xảo mỹ-nghệ của phụ-nữ ở Huế lần này là lần đầu, mà cũng là lần đầu khắp trong cả Đông-dương nữa. Tuy cách bố trí và chương trình sửa đổi có lỗi thời, chưa được trình bày mỹ mĩ, song một cuộc đấu xảo của phụ-nữ ở chốn kinh thành, và trò g bước đầu công việc rất mới mẻ, mà được như vậy, thật đã không phụ lòng vọng của phần đông. Nhưng một điểm công chúng lấy làm không ưng, là một cuộc đấu xảo của phụ-nữ mà có nhiều đồ bày ra đấu xảo không phải của phụ-nữ làm ra. Vậy ngoài những việc nữ công như làm bánh mứt, thêu thùa là công việc thường ngày của phụ-nữ ta, cuộc đấu xảo mỹ-nghệ này có một đồ đặc sắc nhất là mấy bức tranh của cô nữ họa-sĩ Mông-hoa. Thật cô Mông-hoa đã làm vẻ vang cho cuộc đấu xảo và cho mỹ-nghệ của phụ-nữ Trung-kỳ.

Phóng viên

THƯA THIÊN

Đã có chịu thuế môn bài, có phải chịu thuế chợ nữa không?

Hai năm nay những nhà buôn bán ở chung quanh chợ, hoặc ở xa chợ, có chịu thuế môn bài mà thường thấy anh Lành-trung thuế chợ, đến tận nhà mà đòi thuế. Người thì bầm bụng mà nạt, người thì không chịu, nên nhiều khi sinh sự rầy rà đã lâu rồi. Vậy các người dọn hàng trong nhà mà bán, đã chịu thuế môn bài, có còn phải chịu thuế chợ nữa không? Xin quau trên báo chúng tôi biết.

Một người dân buôn bán.

NGHỆ-AN

Một lá đơn

Báo báo nhận được lá đơn của làng Ngọc-diên, (Nghệ-an) xin đăng ý nguyện của họ như sau:

Kính bèn quan Khâm-sứ Trung-kỳ, Kính bèn quan Công-sứ Vinh,

Chúng tôi là dân làng Ngọc-diên, ở thôn Thống-lạng, phủ Hưng-nghệ, tỉnh Nghệ-an, xin Quan lớn xét cho một việc bất bình như sau:

Nguyên làng chúng tôi có dân đơn kê diện bất cấp bộ, nên mới tiếp triạt quan tỉnh sức. Vụ thuế năm sau cho chiếu theo lần đặc địa-bộ trưng nạp 222 mẫu 4 sào 9 thước, giảm cho 105 mẫu 5 sào 6 thước không thu, nhưng không kể tới số, ruộng 118 mẫu 6 sào 9 thước phải chịu thuế như đất cấy; từ 43 mẫu 8 sào phải toàn chịu thuế bằng nhĩ. Chưa chiếu ruộng đất làng chúng

tôi vốn là gàn xấu, năm thứ 31 đời tự-đức, tỉnh phái về khám đặc, cả thấy được 221 mẫu 10, diện chỉ có một mẫu như đất cấy và hai mẫu như đất, bao nhiêu nữa là tam đẳng cả; còn thổ thì toàn lục hạng.

Lâu nay dân chúng tôi hết sức chăm chỉ phân tro, hiện hạ ruộng tốt nhất đồng niên hoa - lợi mỗi mẫu được độ 35\$00 (chỉ có trong 10 mẫu); ruộng vừa đồng niên hoa lợi mỗi mẫu được 20\$ (chỉ có trong 50 mẫu). Còn bao nhiêu nữa thì đồng niên hoa lợi mỗi mẫu, chỉ được 12\$00 cho đến 6\$00. Thổ hạng tốt đồng niên hoa lợi mỗi mẫu được độ 20\$00 (chỉ có trong 15 mẫu), còn bao nhiêu nữa thì đồng niên hoa lợi mỗi mẫu được 10\$ là cùng.

Ruộng đất đẳng hạng hơn kém, ranh ranh trước mắt mọi người, nếu cứ như luật ruộng phải nộp theo như đất, đất nộp theo như nạng cá, thế thì oan khổ cho dân chúng tôi quá chừng.

Vậy nay chúng tôi dám xin hai Quan lớn minh xét thế nào hay là phải quan tây canh-nông về khám đất chia định rõ ràng để cho dân làng chúng tôi khỏi điều oan khổ về sau.

Chúng tôi đồng lòng xin van bôn.

Kính bèn

Đồng dân làng Ngọc-diên

QUẢNG-BÌNH

Lấy chi mà nạt?

Báo báo nhận được bài lai của anh này, chưa biết thiệt hư thế nào, nhưng vì việc có quan hệ lớn trong dân gian nên xin đăng cho các nhà trạch nhiệm xét. L. T. S.

Mới rồi có 13 người dân ở một làng gần phủ Quảng-Ninh rủ nhau đi rừng lượm củi cháy, không may vấp phải thủy đội kiểm lâm bắt lại và ép phải chèo 3 đò củi chày về sở kiểm lâm Đông-hải. Ông chủ phạt 60\$ và trả luôn cả 3 đò củi vào kho. Ba đò củi ấy tính ra thì may phúc chỉ được 6\$ là nhiều. 13 người ấy đến kêu nài, xin xả miễn mà ông chủ không cho.

Tuần đi kiểm củi, 60\$ phạt lấy gì mà nạt? 3 chiếc đò chày mượn của chủ đò nay lại tịch biên! Phải thay cho bằng người nghèo khổ!

Biết khổ.

QUẢNG-TRỊ

Pháp luật nào lại bắt buộc như thế?

Báo báo tiếp được bài lai của anh này, một chuyện mới, có phòng nghị cho cuộc trăm năm của người đời, xin đăng như dưới:

Câu T. ở làng T. B. (Cam-lô) và có V. ở làng L. T. (Triệu-phong) đã công nhau khẩn khẩn chỉ chờ đồng mà hai bên cha mẹ cũng đã bằng lòng kết hôn cả qua. Nay nhân ở Quảng-trị phong trào cộng sản sôi nổi, mà nhất là ở huyện Cam-lô, nên quan huyện tỉnh nghĩ nhiều người, câu T. và có V. chẳng may cũng bị ghi tên vào sổ đen, nhưng sau xét ra thì cả hai người bị bắt oan, nên quan đã tha về an cư lập nghiệp. Song có một điều làm cho cấp uyên ương ấy đau đớn thiết trí là không biết quan phủ nhân lấy pháp luật nào mà bắt hai người ấy không được kết hôn với nhau lại bắt làm tờ cam-đoan có lý trường làng T. B. chứng nhận.

Lạ nhĩ việc kết hôn là một vấn đề, còn việc tình nghi lại là một vấn đề khác. Thế mà lấy điều này mà buộc ngang vào đến kia, nghĩ có lý không?

Một người biết chuyện.

Trở đời

Nhà đau tìm người chữa

Ông V. ở làng nọ, là một nhà có tiếng hiền lành, nhà tuy không giàu, song con nhà thế gia, nên ruộng đất tự sản mấy đời ông bà lưu truyền lại không phải là ít, khổ vì trong nhà con cháu không cho đi học, nên không rõ nhân tình thế thái, cứ bo bo giữ theo là lối gia truyền. Năm nọ trong xứ gặp hạn, thời khí lưu hành, dân đói ông V. cảm bệnh, khổ độ trong nhà nhiều người cũng bị bệnh. Lại gì nữa sự bất lực phương, dẫn đến theo thói quen lâu nay, mời thầy phù thủy đến xem. Người ta thường nói: phù thủy không ai thương gì, mà thật thế, anh này nói: bà Bạch-thỏ quá; bác kia nói: Thành-Quan phạt; cậu nọ lại nói: Vương phải Ngũ-bành Tiên-nương gì gì... Heo gà xôi rượu hết điều cũng này đến đến cũng khác; các bác gói cả xôi thịt lễ mễ và tiền cúng đi mất mà nhà đau vẫn hoàn đau!

Trong nhà có nhiều người đau thì không ai ngồi yên được, ấy là lẽ tự nhiên, khi ấy có kẻ tới mách rằng: cũng không nhầm ma thì không có hiện nghiệm gì, nên muốn cúng cầu phải đi bói, nghĩa là bói ra khoa thấy thì cúng mới thấy lập. Người nhà nghe thế, lại vác tiền đi bói. Người ta nói: bói ra ma; ai lại không biết mấy bác mắt mù kia sử què kiếm tiền, không chuyên cũng phải bày ra cho có chuyện, thôi thì nào động mã, nào sao tam tai, nào thủy-triều mộc-ách.... Tin theo lời mách bói, trong nhà lại lo chạy một cuộc nhưng song giải ách nữa, rồi cực độ đầy cho thầy bói và mấy bác thầy chữa cũng no, còn làm cảnh trong nhà, kể rên người khóc, phần nhiều càng liệt giường liệt chiếu, không có cụ được. Tiền mất tật còn, biết làm thế nào bây giờ???

Nạn quá! người nhà mới hỏi thăm đến chuyên uống thuốc, trước hết đi tìm hu hu, vừa gặp ông thầy phương nào đó (thường thường ở xa ta hay có thầy đi bán thuốc, chỉ một cái gói mà trong có đủ các thuốc trị cả trăm chứng bệnh) gọi là thầy y phương, mời ông vào nhà, cơm nước tử tế, rồi ông bắt mạch cho mỗi người bệnh, và ra đơn đơn thuốc; phần thì thuốc sẵn trong gói thầy vị gì cũng đắt tiền cả. Thầy chữa sắc đầu 5, 7 bữa, rồi nói có thể chữa, thầy phải đi thăm bệnh, và hỏi tiền công và thuốc trong mấy ngày. Nói cho phải bệnh chưa thấy lành cho tiền thầy đã đến một số khá to, người nhà phải cầm ruộng bán để mà tung돈 cho thầy đi, trong nhà nghe đã sống rảnh.

Tình cờ trong lúc bấy giờ, có một người bạn của ông V. tới thăm. Thấy nhà đau cũng có lòng thương, biết gì bày này, nhưng giúp miệng chứ không ai giúp của. Ông bạn hỏi thăm cách chữa bệnh lâu nay rồi nói rằng: Tuy thuốc mà dùng độc quyền cũng nguy hiểm, nhưng bệnh của đã lâu mà không lành, nên mời nhập tay danh y, đừng người ta bán phương nào cho đích xác, sẽ cho uống....

Người nhà nghe theo, mời đến 5 ông thầy tới nhà cùng bàn. Lại gì cái thói thầy thuốc ganh nghề với nhau, có ai chịu ai đâu. Sau khi tiếp rượu và thuốc, các ông danh y đi thăm mạch và luận thuốc. Thôi lúc bấy giờ, bên giường các người đau yếu, trở thành một cái sân khấu cả nhau rất kịch liệt: kẻ nói hàn, người nói nhiệt, người nói mạch huyền, người nói mạch phò, người nói xin thầy kê phương ra bái, thì bái công, bái bô, bái hạ, thầy nào nói phương của thầy này là hay, thành ra chủ nhà không biết dùng phương nào, bỗng nghe trong nhà đã có người hấp hối.

Trong Vải Hàng

Hôm 18 décembre, ở Bangkok (Xiêm), có xảy ra một trận hỏa tai rất lớn: 500 nóc nhà bị thiêu, thiệt hại cũng đến trên 3 triệu đồng.

Hôm 4 décembre, tại làng Táo-lan (làng của Nguyễn-thái Học), thuộc tỉnh Vĩnh-yên, lịch một thảm bất được 2 người đang mưu lập V. N. Q. D. D.

Tại làng Tân-thành, (Camau, Nam-kỳ) và vài làng lân cận, người ta khám phá được một tiểu tử cộng sản, tám được rất nhiều truyền đơn thế lộ, và bắt cả thấy 30 người.

Tòa Đại-hình Hanoi mới kết án viên B. chánh Hưng-yên, Trần-vân-Trinh, 5 năm tù và 10\$00 tiền phạt, về tội hối lộ. Viên B. chánh kỳ bị một năm tù án treo, tái tái hình được tha. Tên sếp phở "đầu mối" 1 năm tù.

Tại sở Mật thám Hanoi hiện nay còn giam 4 người tù chính trị: Nguyễn-xuân-Khôi, Phạm-thị-Thảo, Nguyễn-thị-Vinh và Vương-thị-Thiện.

Dùng diên giữ cửa

Hiện nước Mỹ, một nhà buôn đồ ở miền Gia-châu Bột-Lợi nơi nhà riêng ông ta có đặt 2 cánh cửa dùng diên để mở và đóng, và phòng bên gian đạo lên vào nữa, khách tới cửa muốn vào trước dùng diên tạo nói cho trong nhà biết (diên thoại sẵn nơi cửa). Người nhà biết có người vào, cầm cái nút diên quay một cái thì 2 cánh cửa mở toang ra.

Cái diên phát minh mới này biết bao nhiêu việc thay cho nhân công, như vậy thì người đời được thông thả sung sướng mới phải, nào ai biết cơ khí càng tiến bộ bao nhiêu, cái nạn thất nghiệp càng thêm nguy kịch bấy nhiêu!

XƯƠNG THÊU NHỰT-TÂN

Đã được thưởng cấp-bằng và bộ-linh kỷ niệm-xảo Vạn-quốc năm 1925; theo đủ các kiểu mới cổ; có thợ vẽ chuyên môn; các ngôi đóng đều mới biết độ thêu ta chẳng kém gì đồ Tàu. Xin hỏi NHỰT-TÂN, 63 đường Gia-long HUẾ

Bán nhà và đất

Muốn bán nhà và đất ở Rue Pasteur Tourane (giữa thành phố) nhà kiến tây, bề ngang 15 thước, bề dọc 12 thước. Đất còn thừa ở sau nhà là một ngàn thước. Diện tích cả nhà và đất là 1700 thước vuông. Hỏi tại:

Mr HOÁN
Rue Pasteur
TOURANE

—LÊ KHÔNG KHỎI ĐƯỢC—

Trong tháng 11 này, chúng tôi lo lần lượt sắp dọn sở phát-bán đầu Khuy-nh-Diệp về Huế, đồ-đoàn ngồn ngán, người làm việc mỗi người mỗi ngả, thành trong giấy-mã hàng-hóa ở Đông-Hải gửi đi các nơi chắc chắn thế nào cũng có đến so-mất. Vậy mong các nhà đại-lý Khuy-nh-Diệp, các nhà-buôn Khuy-nh-Diệp lượng cho, và có chỉ sai sót, thiệt hại cho người lấy hàng, xin tin lại cho chúng tôi biết hết cả.

Từ 1er Décembre 1931, thơ-từ lấy hàng, ngân-phieu trả tiền, xin đề gởi cho:

M. Viên-Đệ
11, quai de la Susse
HUẾ

Giấy-thép tất: VIENDE HUE — Giấy nôi: số 87

ÔNG GIÀ BÀ LÃO NHỨC XƯƠNG, MÔI LUNG...

BỔ-HUYẾT KHU-PHONG

TRỊ ĐƯỢC VÀ CHỐNG LÂM

THAM-THIÊN-ĐƯỜNG

HÀN-VIỆT TỬ-ĐIÊN
Xin đặt trước trọng
Hàng 101, 140
Hàng thường 140
ở xa thêm 500
đồng cước.
ĐÀO-DUY-ANH — Huế

CÓ MỘT

TIỆM THUỐC

«TÙNG LAM DƯỢC PHÒNG»

Nhà số 5 đường Citadelle (trước của Thượng-tứ) Huế là thuốc rất tốt, bảo chế rất kỹ lưỡng hơn hết.

Có chế đủ các thứ cao đơn hoàn tán.

Có đại lý cho các đại dược phòng ở trong Nam ngoài Bắc.

Có trữ bán các thứ thuốc thân-hiện gia-truyền của các vị danh y.

Có trữ bán trăm hương, kỳ nam, bạch-đậu-khẩu, quế, thanh, cao-ban-long, sâm cao ly và Huê-kỳ.

Có lương y trong tiệm coi mạch cho toa.

ĐÀU-XẢO THUỐC-BIA BÊ-MẠC

Trải qua tám tháng trời thăm thoát, các nước trên toàn-cầu mới có đưa khảo khảo khảo thì tới ngày 15 novembre vừa rồi trường đấu-xảo thuộc địa đã làm lễ bế-mạc. Xin nhắc lại rằng chiếc kiềm vàng của Nhat-ĐO CHIAN-HUNG gửi sang có đã được đại bang người các nước đã một lần. Vì thế mà Nhat-ĐO CHIAN-HUNG đã lừng danh về đức độ và học, nghệ-thuật, kim-cương.

Lại nhân lúc đồng tiền eo hẹp, nếu các ngài muốn có tiền tiêu, nên đem giấy Quốc-trái lại bán cho số nhà 42 hàng Bạc.

Kim-Sinh lại cáo

PHÚ-XUÂN HỌC-HIỆU

H U E

Khai giảng ngày 1er Janvier 1932

Đã các lớp tiểu học: từ lớp năm đến lớp nhất.

Có Cours de Perfectionnement dự-bị học trở vào lère année và các công sở.

Có những giáo sư thực luyện dạy.

Học trở ở xa sẽ có chỗ gửi gắm cần thiện. Thơ từ gởi cho:

Director PHÚ-XUÂN HỌC-HIỆU (HUÉ)

Cuộc đấu - xảo mỹ - nghệ Phụ - nữ

THÌNH THIỆP

Kính chi em,

Nay chị em ở Kinh-đô có đặt bữa tiệc thiết chi em Nam Bắc kỳ và các lãnh ở Trung-kỳ về dự cuộc Đấu-xảo. Vậy xin chị em có tại Kinh-đô, thì tin cho Hội chúng tôi biết trước ngày 30 Décembre để dọn chỗ.

Giấy bá cáo này thay giấy mời.

Còn chị em ở Kinh-đô, ai muốn dự tiệc này, xin cho Hội biết trước ngày 31 Décembre.

Ban Hội-đồng tổ chức

Kính mời

